

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Součkové a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína, JUDr. Milana Kamlacha, JUDr. Vojtěcha Šimíčka a JUDr. Marie Turkové v právní věci žalobce **O. B.**, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, odbor azylové a migrační politiky, se sídlem Nad Štolou 3, pošt. schránka 21/OAM, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 10. 2003, č. j. OAM-4796/VL-10-17-2003, vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 36 Az 73/2004, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 3. 3. 2006, č. j. 36 Az 73/2004 – 126,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 3. 3. 2006, č. j. 36 Az 73/2004 - 126 **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím žalovaného ze dne 7. 10. 2003, č. j. OAM-4796/VL-10-17-2003, nebyl žalobci (dále též „stěžovatel“) udělen azyl v České republice podle § 12, § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů; současně na něj nebyla vztažena překážka vycestování podle § 91 zákona o azylu. Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 24. 11. 2005, č. j. 36 Az 73/2004 – 100, byla žaloba žalobce proti tomuto rozhodnutí žalovaného zamítnuta. Proti rozsudku podal žalobce kasační stížnost, pro řízení o níž požádal o ustanovení zástupce.

Dne 13. 1. 2006 byla stěžovateli doručena výzva soudu k předložení řádně vyplněného potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech a ke sdělení, jakým způsobem a v jaké výši stěžovatel platí nájem ubytovateli a jak si opatřuje finanční prostředky na výživu a ošacení. Stěžovatel toto potvrzení soudu ve stanovené lhůtě i s přílohami předložil a uvedl v něm, že je zaměstnancem společnosti A. s. r. o., kde pracuje jako jeřábník a doložil, že jeho čistá mzda činí v průměru přibližně 11 000 Kč měsíčně. Kromě toho stěžovatel předložil kopii

podnájemní smlouvy, podle níž platí podnájem ve výši 9000 Kč měsíčně a uvedl, že má vyživovací povinnost k manželce a nezletilé dceři.

Usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 3. 3. 2006, č. j. 36 Az 73/2004 – 126, byl zamítnut návrh stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Soud shrnul obsah veškerých stěžovatelem předložených údajů a podkladů a dospěl k závěru, že jelikož stěžovatel doložil čistý měsíční příjem okolo 11 000 Kč, není omezen v tom, aby si zvolil zástupce a uhradil mu sjednanou cenu za právní služby. Soud tedy shledal, že u stěžovatele není splněn předpoklad osvobození od soudních poplatků a proto jeho žádost o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti zamítl a vyzval stěžovatele, aby ve lhůtě patnácti dnů ode dne doručení usnesení předložil soudu plnou moc udělenou advokátovi pro řízení o kasační stížnosti, jinak Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítne.

Proti tomuto usnesení podal stěžovatel v zákonné lhůtě kasační stížnost, v níž uvedl, že ve stanovené lhůtě soudu sdělil všechny potřebné informace týkající se jeho finanční situace. Dne 17. 3. 2006 pak obdržel touto kasační stížností napadené usnesení, jímž byl jeho návrh zamítnut s tím, že stěžovatel doložil, že je zaměstnán a že dosahuje výdělku 11 000 Kč měsíčně a není tedy omezen v tom, aby si zvolil zástupce a uhradil mu sjednanou cenu za provedené právní služby. Stěžovatel namítl, že soudu ve lhůtě doložil všechny potřebné informace týkající se své finanční situace, tedy uvedl, že je zaměstnán a dosahuje příjmu okolo 11 000 Kč měsíčně, že žije ve společné domácnosti s manželkou a sedmiletou nezletilou dcerou; jeho manželka není zaměstnaná, vychovává nezletilou dceru a nepobírá žádné finanční prostředky. Úhrada podnájmu bytu, v němž rodina žije, činí 9 000 Kč měsíčně. O těchto platbách stěžovatel v příloze přiložil potvrzení. Z toho je patrné, že stěžovatel má vedle příjmů z výdělečné činnosti také výdaje za podnájem bytu a rovněž vyživovací povinnost vůči své manželce a dceři. Částka, která rodině zbývá na obstarání základních životních potřeb, přitom po odečtení podnájmu bytu představuje 2000 Kč měsíčně, což činí přibližně 500 Kč na týden pro tříčlennou rodinu. Stěžovatel je přesvědčen, že za této finanční situace nemá možnost hradit náklady zastoupení v řízení o kasační stížnosti. Proto stěžovatel navrhl, aby usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 3. 3. 2006, č. j. 36 Az 73/2004 – 126, bylo zrušeno a věc vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Kasační stížnost je přijatelná a důvodná.

Kasační stížnost je podle § 102 a násl. s. ř. s. přípustná a stěžovatel v ní namítá důvody odpovídající § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a jejím rozsahem a důvody je Nejvyšší správní soud podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán.

Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud ve smyslu § 104a s. ř. s. dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná.

Jak Nejvyšší správní soud vyložil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, www.nssoud.cz, o případ přijatelnosti kasační stížnosti se může jednat mj. tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do právního postavení stěžovatele; příkladem toho může být např. hrubé pochybení krajského soudu v jednotlivém případě při výkladu hmotného či procesního práva. Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že se o tento případ jedná v souzené věci a proto dospěl k závěru, že kasační stížnost je přijatelná a je tedy zapotřebí se jí meritorně zabývat.

Nelze totiž pominout fakt, že v otázce rozhodování o ustanovení zástupce účastníku řízení formovala bohatá rozhodovací praxe obecných i správních soudů obecné zásady, které, přestože nebyly vždy vyjádřeny v právních větech, jsou bezpochyby součástí soudní judikatury. Jak bude níže uvedeno, krajský soud v souzené věci v souladu s touto judikaturou nepostupoval, a proto se jeho procesní pochybení projevilo v materiální sféře stěžovatele, neboť v konečném důsledku znamenalo případnou nemožnost projednání věci Nejvyšším správním soudem.

Neméně významnou skutečností a dalším argumentem pro shledání přijatelnosti je i specifická povaha kasační stížnosti směřující proti usnesení o neustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti ve věcech azylu. V případě kasační stížnosti směřující proti neustanovení zástupce, u níž, jak dovodila judikatura (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 Azs 27/2004 – 41, publikovaný pod č. 486/2005 Sb. NSS – pozn. soudu), není nedostatek povinného zastoupení advokátem důvodem pro odmítnutí kasační stížnosti, nelze přehlédnout fakt, že důvody kasační stížnosti proti neustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti formuluje zpravidla sám stěžovatel – neúspěšný žadatel o ustanovení zástupce. Ve věcech azylu se tedy jedná o cizího státního příslušníka, zpravidla neovládajícího český jazyk a neznalého českého právního prostředí. Stěží si pak lze představit, že by takový účastník řízení byl schopen pregnantně formulovat, v čem spočívá přesah jeho vlastních zájmů v případě kasační stížnosti proti rozhodnutí, jímž mu nebyl ustanoven zástupce; při zavádění institutu přijatelnosti kasační stížnosti ve věcech azylu navíc zákonodárce vycházel z toho, že se bude jednat o tzv. advokátský proces. V procesní situaci, kdy nutnost formulace kasační stížnosti stíhá samotného účastníka řízení, by pak měl být výklad institutu přijatelnosti ze strany Nejvyššího správního soudu maximálně šetřící jeho práva a dbající toho, aby příliš striktním výkladem neutrpěl v řízení újmu. Z těchto důvodů tedy soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je přijatelná.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že Krajský soud v Brně vážným způsobem pochybil při posuzování splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků ze strany žalobce. Předpoklad osvobození od soudních poplatků je vedle skutečnosti, že návrh, pro řízení o němž se žádá o ustanovení zástupce, nesmí být zjevně neúspěšný, jednou z podmínek, které musejí být kumulativně naplněny, aby správní soud mohl účastníku řízení na jeho žádost ustanovit zástupce. Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. může být účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. V souzené věci stěžovatel na základě výzvy soudu doložil, že je zaměstnán a jeho příjem činí 11 000 Kč měsíčně, z čehož však 9000 Kč vydá za nájem a kromě toho má ještě vyživovací povinnost k manželce a nezletilé dceři, na jejichž výživu mu tedy zbývá částka ve výši 2000 Kč měsíčně. Krajský soud tyto skutečnosti ve svém rozhodnutí uvedl toliko v reprodukční části, poté však při hodnocení splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků vůbec nezohlednil žalobcovy výdaje a bez dalšího dospěl k závěru, že příjem ve výši 11 000 Kč měsíčně umožňuje stěžovateli zvolit si zástupce a hradit mu sjednanou cenu za právní služby. Soud tedy nesprávně posoudil otázku splnění předpokladu osvobození od soudních poplatků, když ve svém hodnocení vycházel toliko z příjmů žalobce, nezohlednil však jeho výdaje na bydlení a nutnost živit tříčlennou rodinu, ačkoliv stěžovatel všechny tyto skutečnosti řádně uvedl do prohlášení o osobních, výdělkových a majetkových poměrech a svá tvrzení doložil potřebnými doklady. Tímto přístupem soud stěžovateli *de facto* odepřel právo na právní pomoc zakotvené mj. v čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, podle něhož „*každý má právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení*“.

Podrobnosti pro to, za jakých podmínek je možné účastníku řízení ve správním soudnictví ustanovit zástupce, stanoví § 35 odst. 7 s. ř. s. Podle tohoto ustanovení „*navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát*“.

Nejvyšší správní soud je přesvědčen, že na základě skutkového stavu, jenž byl podle zdejšího soudu zjištěn dostatečně, neboť krajský soud měl shromážděné všechny potřebné podklady pro rozhodnutí o žádosti o ustanovení zástupce, dospěl Krajský soud v Brně k nesprávnému právnímu závěru, že u stěžovatele není splněn předpoklad osvobození od soudních poplatků. Soud při svém rozhodování nesprávně zohlednil toliko příjmy žalobce, nikoliv však jeho výdaje. Za situace, kdy sazba mimosmluvní odměny u zastupování advokátem ve věci azylu činí podle § 7 a § 9 odst. 3 písm. f) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, ve znění pozdějších předpisů, za jeden úkon právní služby částku 1000 Kč a za každý úkon právní služby paušální náhradu hotových výdajů ve výši 75 Kč, přičemž v případě stěžovatele by bylo zapotřebí minimálně dvou úkonů právní služby, nebylo možné při výše uvedené finanční situaci stěžovatele dospět k závěru, že by si mohl zástupce pro řízení o kasační stížnosti sám zvolit i zaplatit. Jelikož nezastoupení stěžovatele advokátem by mělo v řízení o původně podané kasační stížnosti následek v podobě jejího odmítnutí podle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s., dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že postupem krajského soudu při rozhodování o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti došlo k pochybením, jímž bylo stěžovateli upřeno výše zmíněné ústavním pořádkem chráněné právo na právní pomoc a odňata možnost předložit původní kasační stížnost směřující proti rozsudku ze dne 24. 11. 2005, č. j. 36 Az 73/2004 – 100, Nejvyššímu správnímu soudu k posouzení její přijatelnosti, resp. důvodnosti; to by ve svém důsledku vedlo k odepření spravedlnosti (*denegatio iustitiae*).

Nejvyšší správní soud tedy dospěl k závěru, že usnesení Krajského soudu v Brně vycházelo z nesprávného posouzení právní otázky, zda stěžovatel splňuje předpoklad osvobození od soudních poplatků nezbytný pro rozhodnutí o tom, zda se stěžovateli ustanoví zástupce. Proto Nejvyšší správní kasační stížností napadené usnesení Krajského soudu v Brně podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil; současně věc vrátil Krajskému soudu v Brně k dalšímu řízení, v němž je tento soud podle odst. 3 téhož ustanovení vázán výše vysloveným právním názorem Nejvyššího správního soudu.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne podle § 110 odst. 2 s. ř. s. Krajský soud v Brně v novém rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. července 2006

JUDr. Marie Součková
předsedkyně senátu